

คำบรรยาย 1

เอกสารประกอบการบรรยายวิชา 104201

ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เรียบเรียงโดย รศ.ม.ล.สุรสวัสดิ์ ศุขสวัสดิ์

สมัยก่อนประวัติศาสตร์

- สมัยก่อนประวัติศาสตร์ (Prehistory) หมายถึงยุคที่ยังไม่มีการใช้ลายลักษณ์อักษรในชุมชนนั้น และยังไม่ทราบเรื่องราวของชุมชนนั้นจากลายลักษณ์อักษรของชุมชนอื่นภายนอก คือยังไม่มี การพาดพิงถึง ที่เรียกว่า ยุคหัวเลี้ยวหัวต่อทางประวัติศาสตร์ หรือยุคกึ่งก่อนประวัติศาสตร์ (Protohistory) ซึ่งปรากฏ ในช่วงค.ศ. 100 (ราวพ.ศ.600)
- ดังนั้นสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในไทย (และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) จึงกำหนดอยู่ในช่วงเวลา 1,000,000 ก่อนปัจจุบันถึงค.ศ. 100
- Pisit and Bronson (1988) ได้กำหนดยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์จากเครื่องมือเป็นหลักได้ 7 ยุค คือ
 1. ยุคเครื่องมือหินกรวด 1,000,000-40,000 ปีก่อนปัจจุบัน
 2. ยุคเครื่องมือสะเก็ดหิน 40,000-10,000 ปีก่อนปัจจุบัน
 3. ยุคเครื่องมือแบบฮัวบีเนียน 10,000-4,000 ปีก่อนปัจจุบัน
 4. ยุคเครื่องมือขวานกะเทาะ 4,000-3,000 ปีก่อนคริสตกาล
 5. ยุคเครื่องมือขวานหินขัด 3,000-2,000 ปีก่อนคริสตกาล
 6. ยุคเครื่องมือสัมฤทธิ์ 2,000-500 ปีก่อนคริสตกาล
 7. ยุคเครื่องมือเหล็ก 500 ปีก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 100

1. ยุคเครื่องมือหินกรวด (1,000,000-40,000 ปีก่อนปัจจุบัน)

- เป็นช่วงเวลาของยุคน้ำแข็ง (Pleistocene) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ
 - ยุคน้ำแข็งตอนต้น 1,000,000-70,000 ปีก่อนปัจจุบัน
 - ยุคน้ำแข็งตอนกลาง 700,000-125,000 ปีก่อนปัจจุบัน
 - ยุคน้ำแข็งตอนปลาย 125,000-10,000 ปีก่อนปัจจุบัน
- ยุคนี้ดินแดนอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง เคยเป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินซุนดา (Sundaland) ซึ่งเชื่อมแหลมมลายูกับหมู่เกาะสุมาตรา ซวา และบอร์เนียวเข้าด้วยกัน
- ในระหว่างช่วงยุคน้ำแข็งตอนกลางและตอนปลาย ได้เกิดการก่อตัวและสลายตัวของธารน้ำแข็ง (Glacial) ไม่น้อยกว่า 7 ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งทำให้น้ำทะเลขึ้นและลง จนบางครั้งหากน้ำทะเลลดลงอีกเพียง 50 เมตร จะปรากฏว่าแหลมมลายูและเกาะสุมาตรา ซวา และบอร์เนียว เชื่อมติดต่อกันเป็นผืนแผ่นดินเดียวกันได้ (Bellwood 1985: 31)

- ก่อนที่เราจะพบฟอสซิลมนุษย์โฮโมอีเลคตัส “มนุษย์เกะคา” อายุ 5 แสนปี ในประเทศไทยเราพบเพียงหลักฐานเครื่องมือหินกรวด (Pebble tools) จากอำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง กำหนดอายุราว 950,000-690,000 ปีก่อนปัจจุบัน (Sorensen 1985)
- ลักษณะเครื่องมือ : เครื่องมือหินกรวดยุคน้ำแข็งตอนต้นนั้น ทำจากการกะเทาะสะเก็ดหิน (Flake) ออกแล้วใช้แกนหิน (Core) มาทำเครื่องมือ จึงเรียกกันว่าเครื่องมือแกนหิน (Core tools) วัสดุที่ใช้มาจากหินกรวดขนาดใหญ่ (Pebble) ที่เก็บจากลำธาร มักเป็นเครื่องมือแบบเครื่องมือสับ (Chopper) และหากมีการกะเทาะสองด้านเรียกว่าเครื่องมือตัด (Chopping tool) และมักเรียกรวมกันว่าเครื่องมือสับตัด (Chopper-chopping tools)
- การใช้งาน : คงใช้ในการฆ่าและเนื้อสัตว์ที่ล่ามาได้ ตามวิถีชีวิตที่ยังชีพด้วยการเร่ร่อนล่าสัตว์และเก็บพืชป่าเป็นอาหาร

2. ยุคเครื่องมือสะเก็ดหิน (40,000-10,000 ปีก่อนปัจจุบัน)

- ประมาณ 40,000 ปีมาแล้ว ในช่วงยุคน้ำแข็งตอนปลาย มนุษย์โฮโมเซเปียน (Homo sapiens) “มนุษย์ผู้ฉลาด” ได้เข้ามาอยู่ในแหลมมลายูและทางใต้ของประเทศไทย พวกนี้ดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์และใช้ถ้ำและเพิงผาเป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราว และใช้เครื่องมือสะเก็ดหิน (Flake tools) ที่กะเทาะจากแกนหินกรวด
- การทำเครื่องมือสะเก็ดหินนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง เช่นที่ถ้ำ Zhoukoudian ใกล้กรุงปักกิ่ง ตั้งแต่ 500,000-230,000 ปีก่อนปัจจุบัน และได้แพร่ลงมาตอนใต้ของประเทศจีนราว 50,000 ปีก่อนปัจจุบัน และกระจายไปตามหมู่เกาะอินโดนีเซียตะวันออกเมื่อราว 40,000-35,000 ปี (เช่น ที่ถ้ำ Niah บนเกาะซาราวัก และที่ Leang Burung บนเกาะสุลาเวซี เป็นต้น)
- ลักษณะเครื่องมือ : เครื่องมือสะเก็ดหินนี้มีขนาดเล็ก และมักมีคมด้านเดียว โดยมีการแต่งขอบให้แหลม ใช้เป็นเครื่องมือขูดด้านข้าง (Side scraper)

3. ยุคเครื่องมือแบบฮับบิเนียน (10,000-4,000 ปีก่อนปัจจุบัน)

- การสลายตัวของธารน้ำแข็งในระยะนี้ทำให้น้ำทะเลบริเวณแผ่นดินซุนดาสูงขึ้นและ ต่ำลงกว่าปัจจุบันสลับกันไปมาหลายครั้ง Higham (1989) เสนอว่า
 - ในช่วง 10,000 ปีที่แล้วมา ระดับน้ำทะเลต่ำกว่าปัจจุบันราว 40-60 เมตร
 - ในช่วง 8,000-6,000 ปีที่แล้วมา ระดับน้ำทะเลสูงกว่าปัจจุบัน 1.2 เมตร
 - ในช่วง 5,000-4,000 ปีก่อนปัจจุบัน น้ำทะเลสูงขึ้นกว่าปัจจุบันระหว่าง 2.5- 5.8 เมตร
- อากาศในภูมิภาคนี้ร้อนอบอ้าว และมีฝนตกชุก การเปลี่ยนแปลงดินฟ้าอากาศดังกล่าวอาจเป็นเหตุให้มนุษย์ในยุคนี้ปรับปรุงเครื่องมือหินให้เข้ากับสภาวะและภูมิประเทศ อันได้แก่กลุ่มเครื่องมือแกนหินกะเทาะแบบฮับบิเนียน ซึ่งเรียกตามชื่อของจังหวัด Hoà-binh ตอนเหนือของเวียดนาม ซึ่งเป็นสถานที่พบเครื่องมือชนิดนี้เป็นครั้งแรก
- ลักษณะเครื่องมือ : เครื่องมือหินแบบฮับบิเนียน (เช่นที่พบในประเทศไทย) อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ (Pisit and Bronson 1988: 10) ได้แก่

- ฮั้วบิเนี่ยนตอนต้น ช่วงที่ยังไม่มีภาชนะดินเผา (ราว 12,000-6,000 ปีก่อนคริสตกาล)
- ฮั้วบิเนี่ยนตอนปลาย ช่วงนี้รู้จักใช้ภาชนะดินเผาแล้ว (ราว 6,000-4,000 ปีก่อนคริสตกาล)
- เครื่องมือแบบฮั้วบิเนี่ยนตอนต้น มีทั้งเครื่องมือเทอะทะกะเทาะหน้าเดียว เครื่องมือสับตัด (Chopper) เครื่องมือสำหรับขูด (Scraper) เครื่องมือใช้ทุบ (Hammer stone) ขวานสับ (Shot axe) เครื่องมือสุมาตราลิต (Sumatralith) เครื่องมือสำหรับผ่า (Cleaver) เครื่องมือสำหรับขุดหรือเจาะ (Pick) และเครื่องมือปลายแหลม (Point)
- ส่วนใหญ่เครื่องมือแบบฮั้วบิเนี่ยนจะทำโดยวิธีกะเทาะโดยตรง (Direct percussion) ทำจากหินกรวดแม่น้ำ (หินควอทไซต์) พบที่ถ้ำผี จ.แม่ฮ่องสอน ถ้ำพระ อ.ไทรโยค และเขาทะลุ อ.บ้านเก่า จ.กาญจนบุรี
- ฮั้วบิเนี่ยนตอนปลาย แหล่งโบราณคดีสำคัญในยุคนี้เช่น ถ้ำผี จ.แม่ฮ่องสอน อ.เชียงคาน จ.เลย อ.เมือง จ.กระบี่

4. ยุคเครื่องมือขวานกะเทาะ 4,000-3,000 ปีก่อนคริสตกาล

- ลักษณะเครื่องมือ : ขวานกะเทาะนั้นแตกต่างกับเครื่องมือแบบฮั้วบิเนี่ยนทั้งรูปแบบและวิธีทำ แต่กำหนดอายุได้ว่าอยู่ในช่วงปลายยุคเครื่องมือฮั้วบิเนี่ยนยุคปลาย โดยมีการกะเทาะทั้งอันโดยไม่เหลือผิวนอกไว้เลย แต่ยังไม่มีการขัดหรือฝนให้เรียบ นับเป็นช่วงต่อไปสู่ขวานหินขัด วัสดุที่ใช้มักเป็นหินควอต ที่มีเนื้อละเอียด เช่น หินฟลินต์ (Flint) หินเชิร์ต (Chert) และคาลซิโดนิ (Chalcedony)

5. ยุคเครื่องมือขวานหินขัด 3,000-2,000 ปีก่อนคริสตกาล

- ระยะนี้ระดับน้ำทะเลได้ลดลงใกล้กับระดับปัจจุบัน แต่ยังคงท่วมที่ราบในบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ระหว่างสุพรรณบุรีกับลพบุรี ความเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้อากาศในประเทศไทยมีสภาวะเหมาะสมกับการปลูกข้าวในบริเวณเชิงเขาและที่ดอน เช่นที่โนนนกทา จ.ขอนแก่น และที่บ้านเชียง จ.อุดรธานี (แต่มีได้เกิดขึ้นพร้อมกันทั่วทุกภาค เพราะในระยะนี้มนุษย์ในภาคใต้อยู่ตามถ้ำ เลี้ยงชีพด้วยการล่าสัตว์และเก็บของป่า แม้จะใช้เครื่องมือหินขัดและภาชนะดินเผาแล้วก็ตาม)
- เป็นไปได้ว่ามนุษย์ที่นำเทคโนโลยีการปลูกข้าวเข้ามาในประเทศไทยคงจะเป็นเผ่า Mongoloid ที่ค่อยๆ เคลื่อนลงมาจากตอนใต้ของประเทศจีน และเข้ามาผสมผสานกับมนุษย์ที่ใช้เครื่องมือแกนหินแบบฮั้วบิเนี่ยนที่อยู่มาแต่เดิม (Sorensen 1986)
- จากหลักฐานที่พบในประเทศไทย แสดงว่าวัฒนธรรมของคนในชนกลุ่มนี้อยู่บนพื้นฐานของการปลูกข้าวในลักษณะเดียวกับ Hemudu บริเวณปากแม่น้ำแยงซีเกียง คืออยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน สร้างเรือนยกพื้น ปลูกข้าวเหนียวเมล็ดป้อม เลี้ยงสัตว์ เช่นสุกร กระบือ โค สุนัข ไก่ เป็นต้น มีการทำเครื่องมือหินขัด และภาชนะดินเผาทรงกลมตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ ลายขูดหรือขัดมันเริ่มพัฒนาขึ้นที่โนนนกทา จ.ขอนแก่น ที่บ้านเชียง จ.อุดรธานี และที่บ้านเก่า จ.กาญจนบุรี เมื่อประมาณ 2,250 ปีก่อนคริสตกาล
- ขวานหินขัดเป็นเครื่องมือที่พัฒนาการขึ้นจากขวานหินกะเทาะโดยขัดเกล่าให้เรียบเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการใช้สอยมากขึ้น และใช้โดยการเข้าด้ามไม้ตามลักษณะของประโยชน์ใช้สอย เช่น เป็นขวานตัดต้นไม้ หรือสิ่ว

6. ยุคเครื่องมือสัมฤทธิ์ (2,000-500 ปีก่อนคริสตกาล)

- ในช่วงเวลานี้ความเหลื่อมล้ำทางด้านพัฒนาการของเทคโนโลยีในภูมิภาคเห็นได้ชัดเจน เช่นในดินแดนประเทศไทยจะเห็นได้ว่า ขณะที่มีการหล่อสัมฤทธิ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในบางส่วนของภาคกลาง บางท้องถิ่นในภาคกลางเองก็ยังไม่มีการหล่อสัมฤทธิ์ใช้ ส่วนภาคเหนือและภาคใต้ยังคงใช้เครื่องมือหินกะเทาะและเครื่องมือหินขัดอยู่
- ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงระยะเวลานี้ได้มีการหลอมสัมฤทธิ์ขึ้นจากการนำเอาแร่ 2 ชนิด คือ ทองแดงและดีบุกมาหลอมรวมกัน
 - 1) แร่ทองแดงนั้นพบในบริเวณเหมืองโบราณริมฝั่งแม่น้ำโขงที่ภูโล้น อ.สังขม จ.หนองคาย ซึ่งเป็นเหมืองทองแดงที่เก่าที่สุดที่พบในไทย ขุดขึ้นจากการทำอุโมงค์ใต้ดินมิได้ทำเหมืองหลุมเปิด แต่การหลอมทองแดงนั้นมิได้ทำขึ้นที่เหมืองแต่จะส่งแร่ไปหลอมที่อื่นโดยขนส่งทางน้ำ (Surapol 1988)
 - 2) แร่ดีบุกนั้นพบที่ประเทศลาวและที่ จ.น่าน
- แต่เครื่องใช้สัมฤทธิ์ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในยุคนี้ เพราะจากการประมวลผลข้อมูลจากหลุมฝังศพที่บ้านเชียงและโนนนกทาพบว่า เศษหนึ่งส่วนสิบของโครงกระดูกที่พบเท่านั้นที่มีเครื่องใช้สัมฤทธิ์ฝังลงไปด้วย (Higham 1989)
- จากการพบแม่พิมพ์หินทรายแบบสองชั้นประกบกันสำหรับหล่อขวานบ้อง และการพบเบ้าหลอมที่มีสัมฤทธิ์ติดอยู่ แสดงว่าได้มีการหล่อสัมฤทธิ์ที่บ้านเชียงและที่โนนนกทา
- น่าสังเกตว่า รูปแบบของขวานบ้องเช่นที่พบที่โนนนกทาชิ้นหนึ่ง คงได้รับอิทธิพลจากมณฑลยูนนาน โดยมาทางแม่น้ำโขง (Watson 1985: 315)
- เทคนิคการหล่อสัมฤทธิ์ : หลักฐานจากแหล่งโบราณคดีบ้านนาดี จ.อุดรธานี แสดงให้เห็นถึงวิธีการหล่อสัมฤทธิ์ซึ่งมี 2 วิธี คือ
 - 1) Bivalve moulds casting คือ การหล่อจากแม่พิมพ์สองชั้น ซึ่งมักใช้ในการผลิตเครื่องมือใช้สอย เช่น ขวานบ้อง และหัวลูกศร
 - 2) Lost wax casting คือ การหล่อโดยไส้ขี้ผึ้ง ซึ่งใช้แม่พิมพ์ดินเผา มักใช้ในการผลิตเครื่องประดับ เช่น กำไล
- ผ้า : จากการศึกษากำไลสัมฤทธิ์ที่บ้านนาดี พบร่องรอยเศษผ้าที่ทอจากป่านักงูชา (จิราภรณ์ 1988) อันอาจเป็นการทอผ้าใยักงูชาที่สืบทอดมาจากจีน

7. ยุคเครื่องมือเหล็ก ประมาณ 500 ปีก่อนคริสตกาลถึงคริสต์ศักราช 100

- ยุคเครื่องมือเหล็กคงเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกัน ทั้งในภูมิภาคนี้เช่นในประเทศไทย ทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง และในประเทศจีนและอินเดีย ซึ่งพัฒนาขึ้นราว 600 ปีก่อนคริสตกาล
- ในประเทศไทยเอง พัฒนาการเครื่องมือเหล็กคงพัฒนาขึ้นในยุคสุดท้ายของยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งจะสิ้นสุดลงเมื่อมีการทราบเรื่องราวของดินแดนนี้จากเอกสารจีนที่พาดพิงถึงพวกอนารยชนทางใต้ อันตกอยู่ในราวคริสต์ศักราช 1-100 และหากใช้เอกสารอินเดียจะตกอยู่ในราวคริสต์ศักราช 100-200

- จากผลการวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดี แสดงว่าช่วงคริสต์ศักราช 100 ยุคก่อนประวัติศาสตร์ได้สิ้นสุดลงเมื่อชุมชนต่างๆ เลิกประเพณีการฝังศพ และรับเอาการเผาศพเข้ามาแทนที่ ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่าได้มีการรับเอาชนบประเพณีและความเชื่อจากอินเดียที่เข้ามาก่อนหน้านี้แล้ว
- คนในยุคนี้มีการติดต่อกับต่างแดนแล้ว เกิด “แพชชั่น” นิยมใช้ “ของนอก” ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนหรือของกำนัล เช่น ลูกปัดแก้ว และลูกปัดหินในตระกูลควอร์ต เช่น คาร์เนเลียน โอนิกซ์ และอะเกต ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปตั้งแต่อินเดีย ไทย และอินโดจีน
- การเคลื่อนไหวของสังคมในภูมิภาคมีทั้งระดับภายในและภายนอก เช่น เครื่องใช้ และเครื่องประดับทั้งจากจีนในสมัย Warring States Period ในสมัยราชวงศ์ฮั่น เผ่าเตียนในยุหนาน วัฒนธรรมสาหุนห์ (Sa-huyunh) ในบริเวณตอนกลางของเวียดนาม ต่อมา มีการติดต่อกับอินเดียเหนือและภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดังหลักฐาน เช่น ลูกปัดตระกูลควอร์ตฝังเส้นสีขาว (Etched Beads) เช่นที่พบที่บ้านดอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี และบริเวณคาบสมุทรภาคใต้
- การสร้างบ้านแปงเมือง : น่าสังเกตว่าชุมชนในยุคนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อไปสู่การสร้างบ้าน และเมืองในที่สุด เห็นได้จากหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีของคนในยุคนี้ที่มีลักษณะเป็นคูน้ำคันดิน เช่น บ้านเชียงเหียน อ.เมือง จ.มหาสารคาม บ้านโนนเมือง อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น และบ้านปราสาท อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา เป็นต้น
- หลักฐานความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมต่างถิ่นในยุคนี้ เช่น
 - 1) การขุดค้นพบหิวาและตุ่มหูหินคล้ายกับของในสมัยราชวงศ์โจวตะวันออก (ราว 770-221 ปีก่อนคริสตกาล)
 - 2) ตุ่มหูหินทรงกลมมีปุ่มทั้งสี่ด้าน คล้ายกับที่พบในวัฒนธรรมสาหุนห์ของเผ่าจามในเวียดนาม ซึ่งเคลื่อนย้ายมาจากแหลมมลายูหรือจากเกาะบอร์เนียว ซึ่งเจริญขึ้นราว 600-0 ปีก่อนคริสตกาล
 - 3) การแพร่กระจายของวัฒนธรรมดองซอน ดังเห็นได้จากกลองมโหระทึกแบบเฮเกอแบบที่ 1 ซึ่งพบทั่วไปทั้งภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลองเหล่านี้ผลิตขึ้นก่อนที่วัฒนธรรมดองซอนจะถูกราชวงศ์ฮั่นของจีนโจมตีในปีคริสต์ศักราช 43 และกลายเป็นเครื่องแสดงฐานะและบทบาทของผู้เป็นเจ้าของในสังคม

กลองมโหระทึก

- ในช่วง 500-1 ปีก่อนคริสตกาลได้มีการผลิตกลองมโหระทึกขึ้นเป็นจำนวนมากในวัฒนธรรมดองซอน (ตกแต่งด้วยลายซี่หวี) เช่นเดียวกับในวัฒนธรรมเตียน (ตกแต่งด้วยลายฟันเลื่อย) (Sorensen 1988: 128)
 - การจัดหมวดหมู่ของกลองมโหระทึกได้ทำขึ้นเป็นครั้งแรกโดยนายฟรานซ์ เฮเกอ (Heger) เมื่อค.ศ. 1902 ซึ่งยังคงใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ (ขณะเดียวกันนักวิชาการจีนและเวียดนามก็ได้ปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้นอยู่)
- นายเฮเกอได้จำแนกกลองมโหระทึกไว้เป็น 4 แบบ

- แบบเฮเกอ 1 : ตัวกลองเป็นรูปแบนกลม ตรงกลางหน้ากลองมีรูปดาว รูปคน และรูปนกบิน ด้านข้าง โคนี้ออกมีรูปเรือ ตอนกลางเป็นรูปทรงกระบอกตัดมีรูปคนหรือสัตว์ ตอนล่าง ผายออกคล้ายฝ่าบาตร
- แบบเฮเกอ 2 : หน้ากลองแผ่ออกมากกว่าขอบบน ตรงกลางหน้ากลองมีรูปดาว ยังมีการใช้อยู่ใน ชนเผ่ามวง (Moung) ในเวียดนาม
- แบบเฮเกอ 3 : หน้ากลองแผ่ออกมามาก ตรงกลางหน้ากลองมีดาว มีกบซ้อนหลายตัวอยู่บนหน้า กลองทั้ง 4 ทิศ มักเรียกว่ากลองแบบยางหรือแบบกะเหรี่ยง พบในพม่า ลาว และ ไทย
- แบบเฮเกอ 4 : หน้ากลองอยู่ในระดับเดียวกับตัวกลอง ส่วนสูงเตี้ยกว่าแบบอื่น พบในยูเนียน และยัง ทำกันอยู่ในจีนปัจจุบัน

กลองมโหระทึกที่วัฒนธรรมเตียน

- กลองมโหระทึกน่าจะปรากฏขึ้นครั้งแรกในวัฒนธรรมเตียน (Dian) ในมณฑลยูนนาน เพราะได้พบกลอง ซึ่งเรียกกันว่า “แบบก่อนเฮเกอ 1” เป็นจำนวนมากทางทิศตะวันตกของมณฑลยูนนาน มีลักษณะคล้าย กับแบบเฮเกอ 1 แต่ต่างกันที่ไม่มีการตกแต่ง ยกเว้นบางลูกที่มีลายที่หน้ากลองซึ่งจะปรากฏขึ้น ประมาณ 500 ปีก่อนค.ศ.
- ในวัฒนธรรมเตียน กลองมโหระทึกใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบงานนักขัตฤกษ์และงานศพ และใช้เป็น เครื่องสูงที่แสดงตำแหน่งของหัวหน้าเผ่าซึ่งจะฝังลงไปพร้อมกับศพ และยังเป็นของศักดิ์สิทธิ์เพราะ สามารถนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

โลงศพไม้จากถ้ำองบะ จ.กาญจนบุรี

- ตัวอย่างแหล่งโลงศพไม้ที่สำคัญที่พบคู่กับกลองมโหระทึกแบบดองซอน คือแหล่งที่ถ้ำองบะ อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี ซึ่งพบโลงศพรูปเรือมีฝาจำนวนถึง 90 โลง มีรูปหัวนกกตแต่งที่หัวและท้ายโลง โดยขุด จากซุงทั้งต้น กำหนดอายุโดยวิธีเรดิโอคาร์บอนอยู่ระหว่าง 400-1 ปีก่อนคริสตกาล
- ลักษณะการวางศพเหมือนกับในวัฒนธรรมดองซอน คือ ศพนอนหงายมีสิ่งของเช่นเครื่องประดับ สัมฤทธิ์ ลูกปัด และเครื่องมือเหล็ก วางไว้ที่ข้อเท้า
- มีความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ในรูปของเรือบนกลองมโหระทึกแบบดองซอนกับโลงศพรูปเรือเหล่านี้ อัน เป็นคติว่าวิญญาณที่ตายไปจะขึ้นเรือลอยไปสวรรค์ (Goloubew 1929: 35-37)

บ้านดอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

- การขุดค้นที่บ้านดอนตาเพชร ทำให้ได้พบหลักฐานการเข้ามาของวัฒนธรรมอินเดียประมาณ 390-360 ปีก่อนคริสตกาล เท่าๆ กับที่แสดงการติดต่อกับวัฒนธรรมดองซอน
- ชุมชนที่บ้านดอนตาเพชรยังไม่เข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ เพราะแม้จะมีหลักฐานการแลกเปลี่ยนสินค้ากับ อินเดีย แต่ยังไม่พบหลักฐานการเผาศพ หากยังมีประเพณีฝังศพสองครั้งอยู่ แสดงว่ายังมีได้รับประเพณี

การปลงศพของอินเดียมาเป็นของตนเอง ทั้งยังไม่มีหลักฐานว่ามีศาสนาพราหมณ์หรือพุทธศาสนาเข้ามาที่นี่ในยุคนี้

- ชุมชนมีการฝังศพเป็นครั้งที่สอง คือ เมื่อตายไปแล้วก็นำเอาศพไปฝังเป็นการชั่วคราวครั้งหนึ่งก่อน และต่อมาจึงนำเอาไปฝังเป็นการถาวรที่สุสานของพวกเขาตระกูลเดียวกัน เครื่องมือเครื่องใช้ที่ฝังลงไปกับศพมักถูกทำลายจนใช้การไม่ได้เสียก่อน สิ่งที่ฝังลงไปกับศพมีภาชนะดินเผา แวดินเผา เครื่องมือเหล็ก เครื่องประดับทำจากหินคาเนเลียน รวมทั้งชิ้นส่วนจากเครื่องใช้สัมฤทธิ์ เช่น ทัพพีรูปไก่และนกยูง ซึ่งสอดคล้องกับบรรณนิมของดองซอน
- สินค้าส่งออก : ภาชนะสัมฤทธิ์ เช่น ชิ้นที่พบที่ดอนตาเพชรนี้มีส่วนผสมของดีบุกมากถึง 21% ซึ่งทำให้มีสีคล้ายทอง ขัดสองใบในลักษณะนี้ยังพบที่ดักสิลาในปากีสถานปัจจุบันอีกด้วย จึงอาจจะสันนิษฐานได้ว่าชิ้นที่มีส่วนผสมของดีบุกมากเช่นนี้ อาจจะผลิตขึ้นที่ดอนตาเพชร ตามคำสั่งของผู้ซื้อและส่งเป็นสินค้าออกไปยังชมพูทวีปก็ได้ (Glover 1985: 355)
- สินค้านำเข้า : พบลูกปัดหินนำเข้ามาจากประเทศอินเดียในแหล่งดอนตาเพชร เช่นเดียวกับแหล่งอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ โดยเป็นลูกปัดหินคาร์เนเลียน (Carnelian) รูปกลมสี่เหลี่ยม และอะเกต (Agate) สีน้ำตาลเข้ม และหินโอนิคซ์สีขาวน้ำตาลมีลายเส้นเป็นทางในเนื้อ ซึ่งทำด้วยวิธีฝังเส้นสีขาว (Etched) โดยนำเอาต่างโปแตช ตะกั่วขาว และน้ำยางไม้บางชนิดมาผสมกัน แล้วใช้ปากกาจุ่มสีขาวจากส่วนผสมดังกล่าวเขียนลงไปในเรื่องที่ขุดไว้บนผิวลูกปัด แล้วเอาไปเผาไฟ ลายจะติดแน่นลบไม่ออก

หนังสืออ่านประกอบ

พิริยะ ไกรฤกษ์, *ประวัติศาสตร์ศิลปะ และโบราณคดีในประเทศไทย* กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2533

พิสิฐ เจริญวงศ์, *มรดกบ้านเชียง* กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2530

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา, *น้ำบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย* กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2529

สุรินทร์ ภูขจร และคณะ, *รายงานผลการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และผลสรุปทางโบราณคดีของโครงการสำรวจและขุดค้นวัฒนธรรมยุคหินที่พบในถ้ำบริเวณ ต.บ้านเก่า จ.กาญจนบุรี ประจำปี 2520* กรุงเทพฯ : คณะโบราณคดี ม.ศิลปากร, 2520

Bellwood, Peter. *Prehistory of the Indo-Malaysian Archipelago*. Australia: Academic Press, 1985

Pisit Sharoenwongsa and Bronson, Bennet. "Introduction: Prehistoric Chronology in Thailand,"

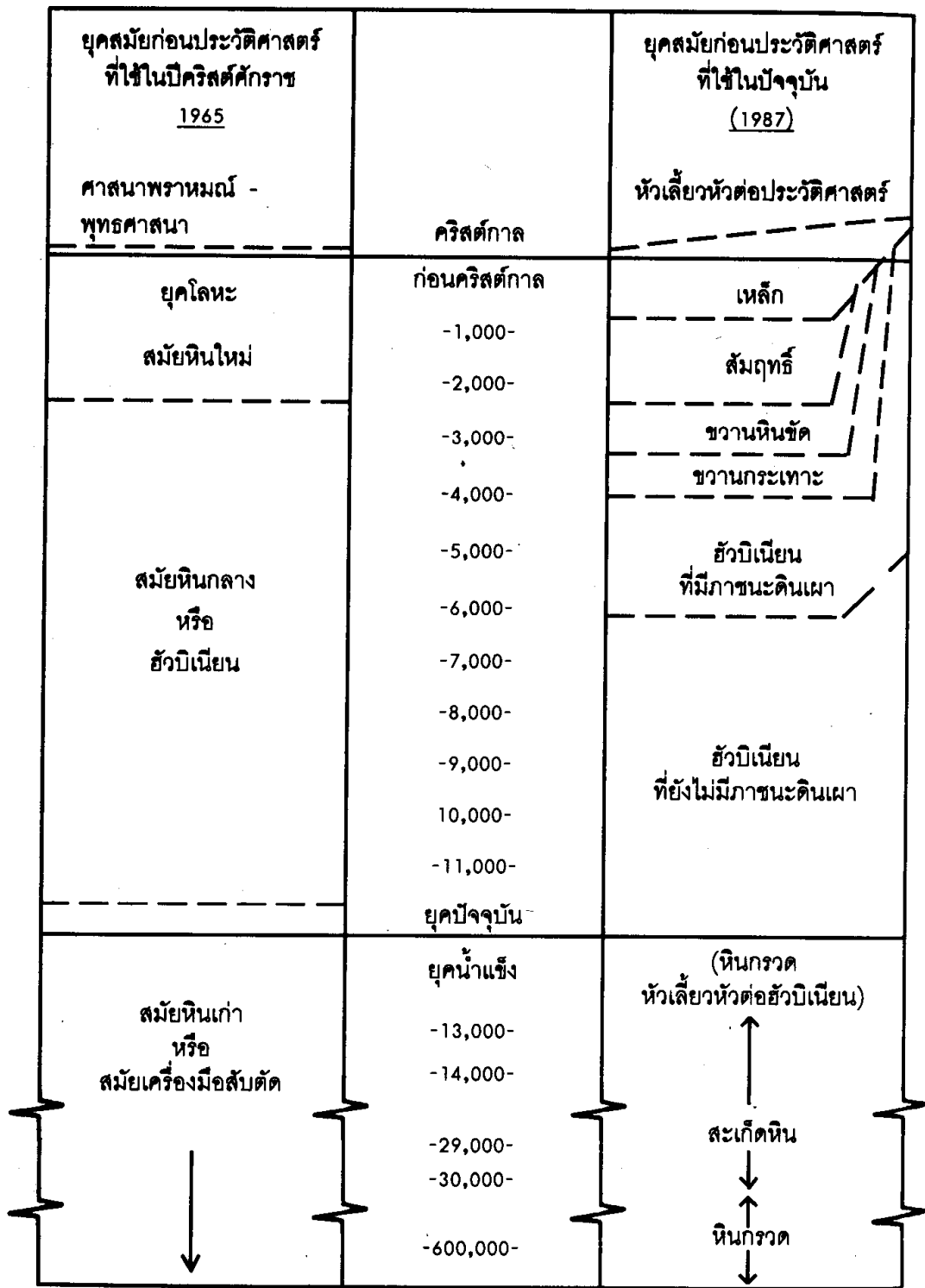
Prehistoric Studies: The Stone and Metal Ages in Thailand. Bangkok: Amarin Printing Group, 1988

Sørensen, Per. "On the Problem of Early Rice in Southeast Asia," *Studies of Asian Topics No.10. Rice Societies Asian Problems and Prospects*. Denmark: Scandinavian Institute of Asian Studies, 1986

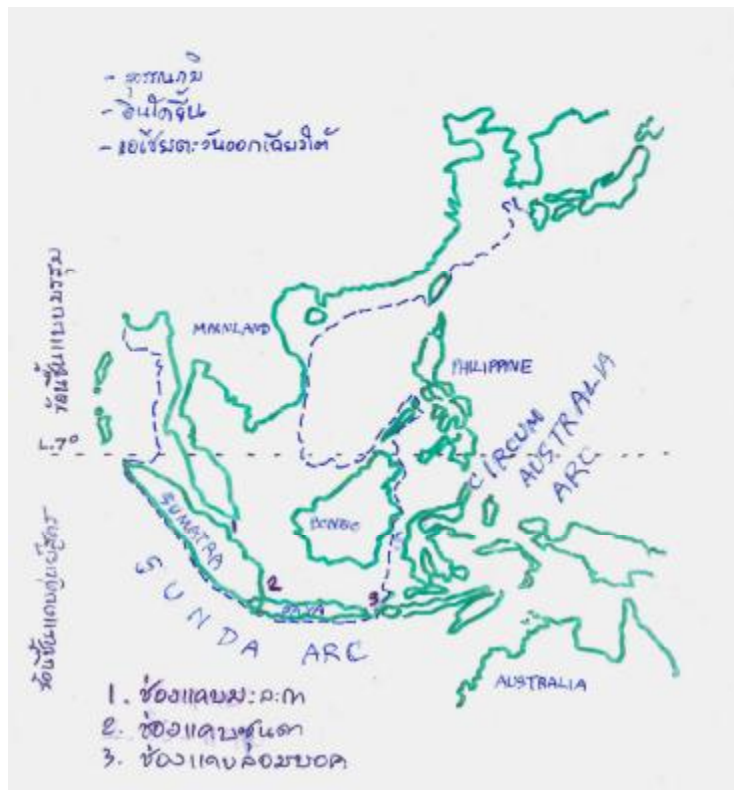
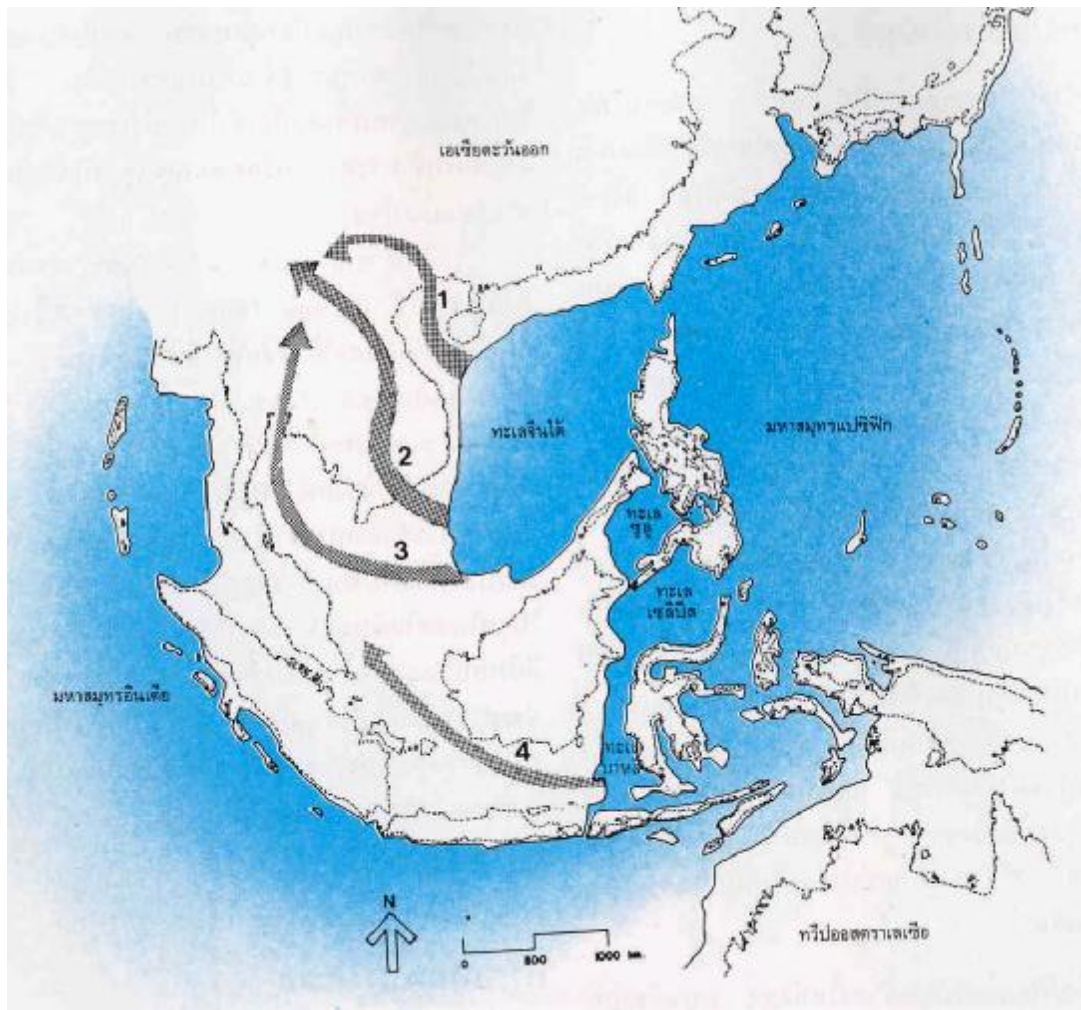
Higham, Charles. *The Archaeology of Mainland Southeast Asia*. New York: Cambridge University Press, 1989

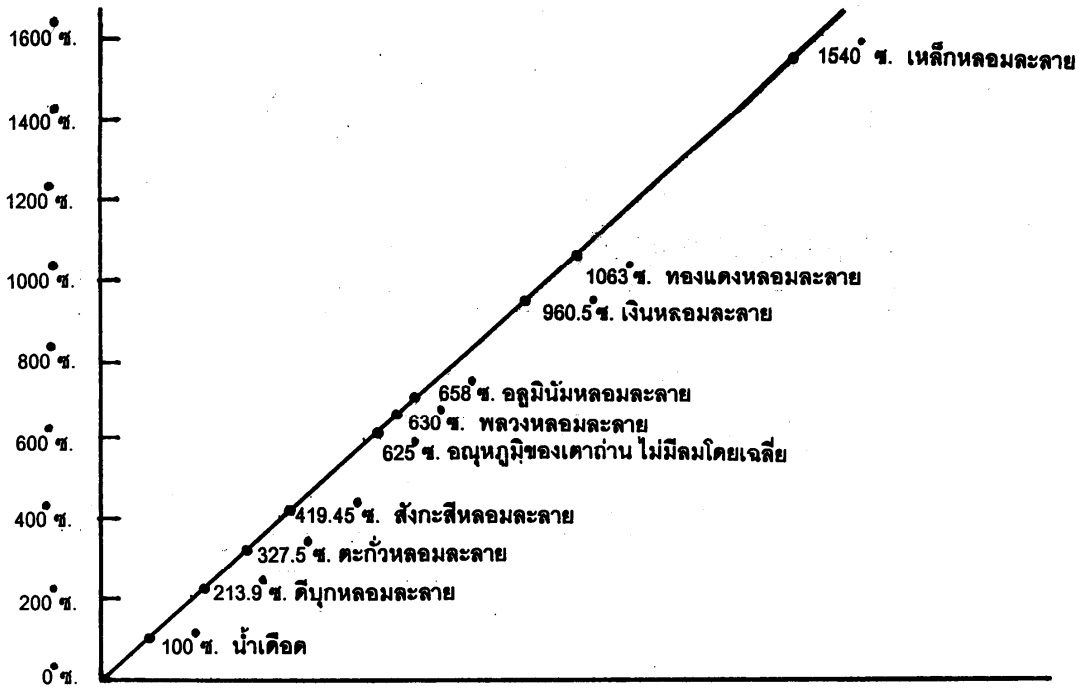
Surapol Natapintu. "Current Research on Ancient Copper-Base Metallurgy in Thailand," *Prehistoric Studies: The Stone and Metal Age in Thailand*. Bangkok: Amarin Printing Group, 1988

Watson, William. "Pre-Han Communication from West China to Thailand," Research Conference an Early Southeast Asia, Bangkok-Nakon Pathom, 8 to 13 April, 1985

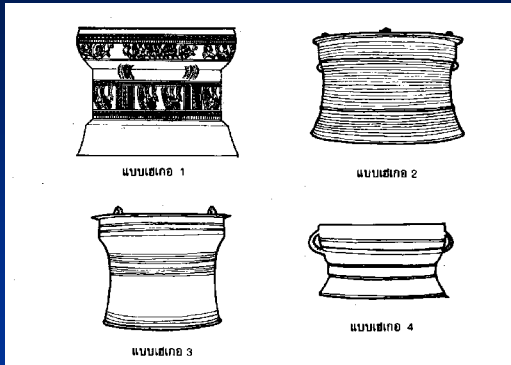
การจำแนกยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยในอดีตและปัจจุบัน

การฝังศพและรูปแบบภาชนะดินเผาสัมัยต่าง ๆ			Sequence of major burial and ceramic styles at Ban Chiang.	
การฝังศพ	ภาชนะดินเผา	Burial styles	Characteristic Ceramics	
สมัยหลัง ประมาณ ๓๐๐ ก่อน ค.ศ. - ค.ศ. ๒๐๐ นอนหงายเหยียดขา มีภาชนะดินเผาเต็มใบวาง อยู่บนลำตัว	ค.ศ. ๑ ๑ ก่อน ค.ศ.	Late Period ca. 300 B.C. - A.D. 200 Supine burials with intact pottery placed over the body.	Red burnished pots. Red pots painted with red designs.	
สมัยกลาง ประมาณ ๑,๐๐๐ - ๑๐๐ ก่อน ค.ศ.	๓๐๐ ก่อน ค.ศ.	Middle Period ca. 1,000 - 300 B.C. Supine burials with funerary pottery shattered over the body.	Red on buff pottery.	
นอนหงายเหยียดขา ภาชนะ ดินเผาถูกทุบกระเด็นคลุมตัว	ภาชนะมีสัน ก้นกลม ปากหนา เวียนสีแดงที่ปาก		Carinated and cordmarked pots with thick red rims.	
	ภาชนะมีสันสีขาว ภาชนะมีสันลายขีดและเขียนสี		White carinated pots. Incised and painted carinated pots.	
สมัยต้น ประมาณ ๓,๖๐๐ - ๑,๐๐๐ ก่อน ค.ศ.	๑,๐๐๐	Early Period ca. 3,600 - 1,000 B.C. Supine burials with pottery placed at the foot or the head of the grave.	Globular cordmarked pots with designs often incised and painted on the shoulder.	
นอนหงายเหยียดขา มี ภาชนะดินเผาวางอยู่ที่เท้า หรือศีรษะศพ	ภาชนะค่อนข้างกลม มักมีลายขีด และเขียนสีที่ไหล่		Straight sided "beaker" and cordmarked wares. Cordmarked pots with tall necks.	
ฝังอศว์ มีหรือไม่มีของ ฝังรวมอยู่ด้วย	ภาชนะทรงกระบอกปากนาก มีลายขีดอกนาก ภาชนะลายเชือกทาบคอสูง	Flexed burials with and without grave goods. Infant jar burials.	Infant burial jars and other pots with densely incised designs. Footed cordmarked wares often with incised designs on the shoulder.	
	๒,๐๐๐			
	๓,๐๐๐			
	๓,๐๐๐			

นายเฮเกอได้จำแนกกลองมโหระทึกไว้เป็น 4 แบบ

แบบเฮเกอ 1 : ตัวกลองเป็นรูปแบนกลม ตรงกลางหน้ากลองมีรูปดาว รูปคน และรูปนกบิน ด้านข้างโค้งป่องออกมีรูปเรือ ตอนกลางเป็นรูปทรงกระบอกตัดมีรูปคนหรือสัตว์ ตอนล่างผายออกคล้ายฝ่าบาตร

แบบเฮเกอ 2 : หน้ากลองแผ่ออกกว้างกว่าขอบบน ตรงกลางหน้ากลองมีรูปดาว ยังมีการใช้อยู่ในชนเผ่ามวง (Moung) ในเวียดนาม

แบบเฮเกอ 3 : หน้ากลองแผ่ออกมามาก ตรงกลางหน้ากลองมีดาว มีกบซ้อนหลายตัว อยู่บนหน้ากลองทั้ง 4 ทิศ มักเรียกว่ากลองแบบยางหรือแบบกะเหรี่ยง พบในพม่า ลาว และไทย

แบบเฮเกอ 4 : หน้ากลองอยู่ในระดับเดียวกับตัวกลอง ส่วนสูงเตี้ยกว่าแบบอื่น พบในยูหนาน และยังคงทำกันอยู่ในจีนปัจจุบัน